

Datum: 05.06. 2023.

Broj: 02-06-1033

TI BIH: NOVI ZAKON U KANTONU SARAJEVU NASTAVAK UDARA NA SLOBODU IZRAŽAVANJA U BIH

Sarajevo, 5. jun 2023. godine – Transparency International u BiH upozorava da novi Zakon o prekršajima protiv javnog reda i mira na području Kantona Sarajevo može dovesti do ozbiljnih kršenja ljudskih prava jer se pod krinkom borbe protiv lažnih vijesti otvara prostor za ograničenje slobode govora i cenzuru. Ovim zakonom proširuje se definicija javnog mjesta na internet i društvene mreže i uvode kazne za iznošenje ili širenje lažnih vijesti kao i za “omalovažavanje državnih organa” što bi uslijed proizvoljnih tumačenja moglo dovesti do suzbijanja slobode govora i vršenja pritisaka na građane, medije i civilno društvo koji kritički govore o radu javnog sektora.

TI BiH je uputio komentare na predloženi nacrt ovog zakona u kojima je jasno upozoreno da bi uvođenje visokih kazni za “širenje lažnih vijesti” koje mogu ići do 15.000 za pravna lica i 2.100 KM za odgovorna lica, moglo dovesti do cenzure i autocenzure medija koji se izlažu riziku od pokretanja brojnih prekršajnih postupaka. Pored toga postoji opasnost od proizvoljnog tumačenja ovih odredbi od strane policije koja će dobiti nadležnost da utvrđuje koje vijesti su lažne i “izazivaju paniku među građanima”. Posebno je sporna odredba koja predviđa kazne za one koji širenjem lažnih vijesti “ometaju sprovođenje odluka i mjera nadležnih organa i institucija koji vrše javna ovlaštenja” jer u situaciji u kojoj policijski službenici utvrđuju istinitost određenih vijesti i informacija, svaki oblik javne kritike odluka nadležnih organa može potencijalno biti tumačen kao ometanje.

Ista opasnost postoji i kod primjene odredbe koja se odnosi na zabranu “omalovažavanja državnih organa” jer bi se pod tim moglo smatrati i iznošenje negativnog ili kritičkog stava o radu javnog sektora a svakako treba napomenuti da opasnost ne prijete samo medijima nego svim građanima koji bilo koji oblik kritike iznose na društvenim mrežama. Novi zakon takođe predviđa i mogućnost izricanja zabrane javnog istupanja u trajanju od šest mjeseci čime se direktno ugrožavaju Ustavom zagarantovana ljudska prava na slobodu izražavanja koja su zaštićena i Evropskom konvencijom o ljudskim pravima i osnovnim slobodama.

TI BiH smatra da je ovaj Zakon nastavak negativnih tendencija i pokušaja vlasti širom Bosne i Hercegovine da suzbije kritiku i učutkaju građane, medije, opoziciju i nevladine organizacije koje ukazuju na korupciju i druge negativne društvene pojave. Posebno je simptomatično da se ovaj zakon donosi u trenutku kada vlasti u Republici Srpskoj pokušavaju ponovo kriminalizovati klevetu i koje su usvajanjem spornog zakona u formi nacrta već “testirale” reakcije međunarodne zajednice.

Treba podsjetiti i da preporuke Savjeta Evrope podstiču i pozivaju države da unaprjeđuju slobodu izražavanja na internetu, na način da donose zakone i praktične mjere koje bi spriječile svaki oblik državne i privatne cenzure. Evropska komisija je u aprilu 2018. predložila sveevropski pristup za borbu protiv dezinformacija na Internetu koji obuhvata nezavisnu evropsku mrežu za provjeravanje činjenica, poboljšanje medijske pismenosti i druge mjere borbe protiv zloupotreba online prostora koje idu u pravcu prevencije kroz edukaciju i druge oblike regulacije, a ne prema ograničavanju slobode izražavanja. Zbog toga TI BiH pozvao Ministarstvo unutrašnjih poslova Kantona Sarajevo da ovaj zakon vrati na doradu kako bi se kroz konsultovanje svih zainteresovanih strana izradilo kvalitetnije zakonsko rješenje.